

Representantforslag 15 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein

Dokument 8:15 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om å forby offentliggjøring av skattelister

Til Stortinget

Bakgrunn

Offentliggjøring av skattelister er hjemlet i ligningsloven § 8-8.

Prinsippet om alminnelig innsyn i skattelister er ment å skulle bidra til å sikre mulighet til å kontrollere at skattyterne blir behandlet likt. Bruken av listene har imidlertid utviklet seg til å bli noe helt annet.

Både i lokal- og riksmidia utarbeides oversikter som neppe kan sies å tilfredsstille andre behov enn «kikkermentaliteten» i deler av befolkningen. I tillegg til lister over personer med høy inntekt og/eller formue er det vanlig at offentlig kjente personer samt yrkesgrupper inndeles i henhold til inntekt og formue. Offentliggjøring av skattelister har dermed fått preg av underholdning, og det er all grunn til å betvile hvorvidt slik informasjon har allmenn interesse.

Datatilsynet har i lang tid vært kritisk til offentliggjøringen av skattelister. Dette fordi tilsynet oppfatter dagens praksis som en trussel mot personvernet. Datatilsynet forsøker derfor å begrense spredningen av skatteopplysninger så langt gjeldende lov har gjort det mulig.

Opplysninger om inntekt og formue oppfattes av mange som svært privat, og for enkelte klassifiserer slik spredning av informasjon som grafing i privatlivet på linje med spredning av personlig helseinformasjon. Slik informasjon er derfor lite egnet til allmenn forlystelse og underholdning.

Forslagsstillerne ser at grupper som dyrker nysgjerrighet og misunnelse, og som lever av å konstruere interessekonflikter, ser seg tjent med å ignorere de sentrale brudd på personvernet som full offentliggjøring representerer. Det er for forslagsstillerne et politisk uakseptabelt valg, og det understrekes at når privat og sensitiv informasjon tilfaller myndighetene, skal alle være trygge for at opplysningene ikke misbrukes eller gjøres til gjenstand for allmenn forlystelse.

Forslagsstillerne vil vise til at pressen ikke er underlagt noen form for konsesjonsplikt på dette området. Dags- og ukepressen behøver altså ikke tillatelse for å kunne motta, lagre og publisere skatteopplysningene. De skal kunne anvende opplysningene til journalistisk virksomhet. Forslagsstillerne mener imidlertid at skatteopplysningene svært ofte blir misbrukt, og at pressen i mange tilfeller går lenger enn det som kan klassifiseres som informasjonsformidling. Bruken av Internett, søkemuligheter og økt tilgjengelighet til skattelister forsterker mulighetene for misbruk og uetisk bruk ytterligere.

Det bør også bemerkes at opplysningene i ligningsbøkene som legges ut, ikke er endelige, og at de derfor svært ofte ikke er korrekte eller fullstendige. Pressen lager sine oppslag før klagefristen er gått ut, og tar ikke hensyn til at mange ligninger blir påklaget og endret på vesentlige punkter. Forslagsstillerne er videre sterkt i tvil om skattetallene som offentliggjøres, kan gi den enkelte mulighet til å kontrollere om man er lignet riktig i forhold til andre.

Skattesystemet er i dag dessuten så komplisert at opplysningene om den enkeltes nettoformue, nettoinntekt og samlet innbetalt skatt ikke er tilstrekkelig til å fastslå om dette er riktig i forhold til andre skattytere med tilsvarende tall. De ulike fradragsordningene vil gi store individuelle forskjeller som ikke kan forklares av de offentlige tallene. Det er dermed ikke

mulig for den enkelte å fastslå om han eller hun er korrekt lignet i forhold til andre med tilsvarende nettoinntekt og nettoformue. Forslagsstillerne mener det er i forhold til det vedtatte regelverket at den enkelte må sjekke om man er korrekt lignet, ikke i forhold til andre som mer eller mindre tilfeldig kommer ut med samme tall for nettoinntekt og nettoformue.

Det er rimelig å anta at det gjennom anonymisert statistikk, basert på samtlige poster i selvangivelsen, er langt større muligheter til å avdekke eventuelle skjevheter og urimelige utslag i regelverket, enn det er gjennom de data som legges ut i de offentlige skattemeldingene. Forslagsstillerne kan dermed heller ikke se at dette hensynet kan tillegges nevneverdig vekt.

Det er av enkelte hevdet at offentliggjøring av skattemeldinger er et ytringsfrihetsspørsmål. Dersom dette argumentet har relevans, mener forslagsstillerne at hensynet til personvernet må gå foran. Det kan åpenbart være forbundet med ubehag og krenkelse av den personlige sfære, dersom opplysninger om slike private forhold presenteres i mediene. Ikke minst viser erfaringene at barn opplever ubehagelige episoder i skole- og fritidssammenheng grunnet omtale av deres foreldre knyttet til offentliggjøring av skattemeldingene.

Det er også et faktum at inntektsoversiktene fungerer som nyttig informasjon for kriminelle, som på enkelt vis kan finne frem til boliger hvor de antar det vil være mest lønnsomt å begå innbrudd/tyverier.

Videre opplever stadig flere nordmenn å få sin identitet stjålet. Utbredelsen av slike tyverier er i dag så omfattende at et stort antall nordmenn har valgt å inngå forsikring mot slikt tyveri. ID-tyveri er et overgrep som oppleves svært ubehagelig og intimt av den enkelte som rammes, samtidig som det ofte har store økonomiske konsekvenser for den enkelte. Offentliggjøring av skattemeldingene øker risikoen for at stadig flere blir utsatt for ID-tyveri, og ikke minst gjør kryssjekking av personlig informasjon ved bruk av Internett dette til et økende problem.

Politidirektoratets vurdering

Politidirektoratet har på oppdrag fra Politi- og justisdepartementet vurdert om det er en sammenheng mellom offentliggjøring av skattemeldingene og kriminelle handlinger, jf. brev av 19. november 2009. Gjennomgangen indikerer at det er sannsynlig at skattemeldingene anvendes for målretting av ulike former for kriminalitet. I brevet fra Politidirektoratet heter det:

«Det er ikke gjennomført noen helhetlig analyse med henblikk på dette, men Politidirektoratet har

bedt Kripos og noen politidistrikter om å foreta en gjennomgang av straffesaker der det kan være indikasjoner på en slik sammenheng. I tilbakemeldingene blir det vist til konkrete eksempler. Oslo politidistrikt mottok i slutten av oktober en rekke trusselansmeldelser med likt handlingsforløp. Personer med høy inntekt/formue ble i brev truet til å levere fra seg et større pengebeløp. Denne saken fremstod å ha klar sammenheng med offentliggjøring av skattemeldinger, slik er den også omtalt i media. Et annet politidistrikt har avdekket at en større straffesak, som omfattet villainnbrudd og forsøk på personran, var direkte koblet til målrettet søk i skattemeldingene.

Gjennomgangen indikerer at det er sannsynlig at skattemeldingene anvendes for målretting av ulike former for kriminalitet, som ran, trusler, tyverier og bedragerier.»

Politi- og justisdepartementet anmodet på bakgrunn av dette Politidirektoratet om ytterligere underlagsmateriale som kunne belyse hvorvidt offentliggjøring av skattemeldinger kunne utgjøre en trussel for enkeltpersoner med hensyn til kriminalitet, hvorpå Politidirektoratet gjennomgikk underlagsmaterialet fra undersøkelsen på nytt.

I brev av 1. februar 2010 uttales det:

«POD kan på grunnlag av de foreliggende opplysningene ikke se at det er grunnlag for å anta at informasjonsinnhenting fra skattemeldingene benyttes i stor utstrekning. Det er imidlertid grunn til å rette oppmerksomhet mot at vi har erfart noen få alvorlige enkeltteksempler, og at informasjon fra skattemeldingene er ytterligere ett virkemiddel til bruk for innhenting av informasjon om aktuelle ofre for kriminalitet.»

Etter forslagsstillerne syn er det ikke grunnlag for å hevde at skattemeldingene «frikjennes», slik Dagsavisen hevdet 5. mai 2010. At skattemeldingene per i dag ikke benyttes «i stor utstrekning», men faktisk benyttes, mener forslagsstillerne er urovekkende nok.

Lån og kredittopplysning

Forslagsstillerne ser samtidig behovet enkelte institusjoner, som banker og kredittopplysningsfirmaer, kan ha for tilgang til skattemeldingene. Mulighetene for å sjekke inntekts- og formuesforhold for eksempel i forbindelse med behandling av lån og kreditter, kan være en fordel både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Forslagsstillerne mener derfor at denne type tilgang til skattemeldingene fortsatt bør være mulig. Det bør derfor åpnes for en ordning der det kan gis konsesjon til å motta opplysninger fra skattemeldingene, for bruk til nærmere angitte formål, dog ikke for publisering i media.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelistene, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelistene ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter.

20. oktober 2010

